

gotovo ponosno spominjalo te slavnosti, katera praznovana na laški meji ljubljene naše Avstrije je bila istinito izrednega pomena in velike važnosti.

Iz vsega, kar sem v tem spisu navedel, se bode jasno razvidelo, da vojaška veteranska društva v obče, kranjsko veteransko društvo ne izključeno, svojo nalogo dobro razumevajo in da so naprave te, če so dobro vodjene, deželi in državi le na korist.

Jurij Mihalić.

Zgodovinske stvari.

Kos Kranjske v starih časih

je stal pod oblastjo koroških vojvod.

Zgodovinska črtica, spisal Davorin Trstenjak.

Leta 817. je Karantanija prišla pod bavarsko kraljestvo. Do one dobe bila je pa samostalna država pod svojimi narodnimi kralji. Zgodovina nam je ohranila imena vojvod slovenskih: Borut, Hotemar, Karast in Ingo.

Južnoizhodna meja koroškega vojvodstva je segala prek Save v današnjo Kranjsko.

V listini: „datum, Oetting, 29. September 895“ stoji, da je kralj Arnulf svojemu zvestemu privržencu Valtunu poklonil: „in marchia juxta Sowam (Sava) tres regales mansus, quod Richenburch dicitur, et aliud praedium ultra fluvium Sowam Gurcheuelt nuncupatum“. Krško je toraj spadalo pod koroško vojvodstvo Arnulfovo. Iz listnic od leta 1016. izvemo, da je Krško spadalo pod „pagus, comitatus Souna“, ker cesar Oto poklonil je grofu Vilhelmu imetja: „quicquid habemus inter fluenta Soune et Souue (Savina in Sava), Zotte (Sotla) et Nirine (Mirna) in pago Seuna (Savina).“

Leta 1130. potrdil je kralj Lothar posestva Krškega škofijstva „in Chritowe“ blizo Mokronjeka, „et inter flumina Gurke et Sowna“. (Listine v arhiv. Krškega kapit.)

V „Ration. Stir.“ iz leta 1267., katerega je Otokar Premysl, takrat tudi vojvoda štajerski, dal sestaviti po svojem notarju Helwigu Thurinžaninu, in v katerem so vsi dohodki popisani, nahajamo en „officium in Tyuer“ (Tüffer, Laško) in en „judicium in Sachsenvelde“ (Zalec), ki je moral skrbeti za varstvo trdnjav Sibenekke, Frevdenekke (kje je stala?) Rukensteinne“. Iz tega se sopes vidi, da ono okrožje, v katerem te trdnjave stojijo, ni spadalo pod upravno oblast kranjskega vojvodstva.

Savinska dolina je bila do leta 1311. del vojvodstva koroškega.

Iztočna meja Karantanije pa je segala čez panoge Pohorja. Villa Razuvai (Razbanje, ponemčeno Rosswain v hočki fari blizo Maribora) se v listini od leta 985. omenja, in je stala „in marchia Transsilvana“, to je ono okrožje, ki se je mejilo po krnu Pohorja na južni strani, in segalo prek Drave. Zapadna meja se je tikala blizo švanberških planin. Do leta 1148. je bil lastnik te pokrajine Pernhart von Marchpurch, iz rodbine koroških vojvod. On se je podal v družbi mnogih plemičev na božjo pot v sveto deželo, in je v Palestini umrl brez dedičev. To pokrajino po Pernhartu je podedoval Otacher von Steir, in tako je to okrožje prišlo pod Traungovce in iz oblasti koroških vojvod.

Mnogovrstne novice.

* *Potresi v Zagrebu.* — Zagrebuje uže v prejšnjih časih veliko trpel po potresih. Prof. Kizatić je objavil pregled zagrebških potresov, iz katerega posnamemo sledečo notico. Leta 1502. dne 26. marcija hud potres, tako, da so bile skoro vse hiše zgornjega mesta razdrte ali vsaj poškodovane in da se je podrl zvonik cerkve sv. Marka. Leta 1564. so se ponavljali potresi večkrat po vsi Hrvatski. Leta 1659. velik potres okoli Zagreba, o katerem je bil Medvedgrad zelo oškodovan. Leta 1686 junija meseca več potresov. Leta 1756. konec februarija več potresov. Leta 1757. dne 7. julija močan potres. Leta 1827. dne 17. aprila med hudo nevihto potres. Leta 1830., 1832. in 1834. potresi. Leta 1837. septembra meseca so se potresi večkrat ponavljali. Leta 1839. potres. Leta 1840. dne 27. aprila močan potres.

Slovensko slovstvo.

* *Deželni zakoni in ukazi deželnega glavarstva oziroma deželne vlade od leta 1852. do 1879., veljavni za vojvodino kranjsko in katere je c. k. žandarjem po §. 24 poučnega navoda vedeti treba.* V Ljubljani natisnila in založila Klein in Kovač.

Pod tem naslovom in z dodanim tudi izvirnim nemškimi tekstom je navedena tiskarna na svitlo dala zbirko 43 deželnih postav in vladnih ukazov, veljavnih za vojvodino kranjsko, katerih znanstvo je tudi žandarjem v njihovi službi potrebno. Je pa ta zbirka tudi postavno za rabo županom in drugim, katerim je mar za postave dežele kranjske. Prevodov v slovenščino, ki izvirajo iz različnih časov in različnih pisateljev, nam ne gre tukaj kritikovati. V naslovu knjige in tudi v knjigi sami na več mestih pa ne moremo odobriti besede „deželno poglavarstvo“ za „Statthaltere“, kajti „deželni glavar“ se zove „Landeshauptmann“, „Statthalter“ pa „cesarski namestnik“. — Cena knjigi, ki obsega 165 strani in se dobiva v zalogi tiskarne Klein-Kovačeve (Egerjeve) v Ljubljani, je 2 gold.

Naši dopisi.

Na Dunaji 10. nov. H. (Poročilo slov. lit. društva.) Slovensko literarno društvo na Dunaji nastopilo je se 3. dnevom t. m. tretje leto svojega obstanka. Da je mlado društvo v preteklem letu tako krepko delovalo in napredovalo, je v prvi vrsti zasluga prerano umrlega predsednika gosp. Ivana Jarca, zasluga pa tudi društvenikov, ki so redno zahajali v društvene seje ter čitali razne spise. Sedaj se je pač vsak lahko prepričal, koliko je na dobrem vodstvu ležeče. Gosp. Jarc, delaven in za narod navdušen mož, vžival je in zaslužil največje zaupanje v društvu. Ostal bo nepozabljivi rajnci pač vedno v spominu. — Društveno poročilo je zelo ugodno; veseliti mora vsacega narodnjaka, navduševati mora pa tudi društvenike, da tudi naprej delujejo na čast domovini. V društvu brali so se v preteklem letu sledeči spisi: 1) Uzroki navadnih bolezni našega kmeta, spisal gosp. J. K. Jarc, pozneje natisneno v „Zvonu“. 2) Kokšar, slika iz kmečkega življenja, spisal gosp. J. Sušnik. 3) Blaga oporoka, čital gosp. M. Brence, natisneno v „Zvonu“. 4) Gospod doktor, čital gosp. J. Škofic, natisneno v „Zvonu“. 5) Buridanov osel, čital gosp. R. Poznik. 6) O potresih, čital gosp. J. Sušnik. 7) V god Vaclava Brila, pesen iz Simon Jenkove zapuščine, čital gosp. Al. Hudovernik, pozneje natisneno v „Zvonu“. 8) O pristnosti kraljedvorskega rokopisa,

čital gosp. Ed. Volčič. 9) Nekrolog gosp. F. Karlinu, čital gosp. J. Sušnik. 10) Zvesto srce, čital gosp. M. Brence. 11) Moja Mira, čital gosp. J. Škofic. 12) Mlinarica, prevel iz poljskega gosp. K. Štrekelj, pozneje natisneno v podlistku „Slov. Nar.“. — Poleg teh beril pa so podajali društveniki kratke ekscerpate iz novejših literarnih del, osobito pa so se ozirali na slovansko literaturo. Tudi na kritiko se je ozir jemalo. Iz tega je dovolj razvidno, da je društvo zvesto spolnovaje svojo nalogo, krepko napredovalo in da zasluži vsestransko podporo slovenskih rodoljubov. Omeniti moramo tudi, da se je društvena knjižnica pomnožila z novimi knjigami. Posebno hvaležno je društvo „Matici Slovenski“, gosp. prof. dr. Miklosiču in gosp. prof. Marnu. — Po požrtvovalnosti gosp. R. Poznika dobilo je društvo 60 gold. ter razpisalo nagrado za najboljši spis Cirilu in Metodu. Društvo namerava tudi izdati letos knjigo, ako bodo le količkanj ugodne društvene razmere. — Naj kratkemu temu poročilu pridenemo še željo, da bi slovenski rodoljubi podpirali, vsak po svoji moči, to društvo, kojega edin namen je, vzbujati nove moči za slovensko literarno delovanje, vsaj poročilo dovolj kaže, da je društvo vredno podpore. Šosebno prosimo naše rodoljube, naj se spomnijo društvene knjižnice, kajti znano je, da si slovenski dijak na Dunaji ne more nabaviti vseh knjig, ki so potrebne za splošno omiko.

Iz Trsta 10. nov. — Naj „Novicam“ zopet nekaj poročam o „irredentarskem“ blagu. Po naključji mi je prišel v roke najnovejši tiskani spis enega teh ljudi, ki ima čisto laško (?) imé Tedeschi. Če človek to delo pogleda, brž zapazi, kam „pes taco molí“, kakor se po domače pravi. Ob kratkem posneto se reče tu, da se ima vsa primorska krajina do Beljaka, toraj tudi Trst in Istra s primorjem odkrehniti od habsburške monarhije, s tem pa bi naj se tudi Slovencem vrat zavil. Knjižici tej bodi ta-le kratek odgovor:

Najprej se mora pomisliti, kaj je Trst, kaj so bili in kaj so politično mislili stari Kranjci. Pravo so zadele „Novice“, ko so omenile v Sušaku izišle knjižice znanega Bonghi-ja, zavračajoče take protiavstrijske propagande; „Novice“ so storile le svojo sveto dolžnost, kolikorokrat so klicale na stražo ob Soči in Adriji. Saj stari Kranjci niso bili nič manj na straži. Da pa niso bili oni krivi temu, če je duševno izobraževanje po Slovenskem zaostalo in da so to zadolžili največ Nemci in Lahi, to je uže T. Elze, strinjaje se o tem s Šafařikom, dokazal v svojem spisu „die Universität Tübingen und die Studenten aus Krain 1877“.

Da je pa zasluga starih Kranjcev to, da slovenska dežela ni bila še huje raztrgana in razkosana in da Trst spada še zmerom k Avstriji, ne pa k Italiji, to je pomniti posebno še zdaj, ko ga ni dneva, da bi Lahi ne napadali habsburškega cesarstva, vzlasti hudo pa še slovenskih dežel. Par let je uže, kar je tukajšnji vladni list „Adria“ nekoliko to pripoznal; najbolje pa se povdarja ta zasluga starih Kranjcev in njih politično izdatno delovanje v nekem spisu, ki je ravnokar na svitlo prišel v Koprno pod naslovom: „Del decadimente dell' Istria“ (o propadu Istre), spisal Paolo Tedeschi. Pisatelj (ime „Tedeschi“ ni laško) obžaluje, da je zdaj uže toliko Slovanov v Istri in da ne prebiva tam več toliko starih „latinskih rodov z možkim nosom“ (l' antica razza latina dal maschio naso), kolikor jih je bilo, ko so deželo vzeli Rimljani. Pristaviti je tu pač, da tudi stari Istrijani niso bili Rimljani, toraj niso imeli „latinskih“ nosov. Čeravno pisatelj tako žalostno javka, je vendar knjižica njegova jako podučna. V njej se nahaja veliko resničnega, česar

celó Lahi nič kaj radi ne slišijo, na pr., da se velika večina istrijskih mest nikakor ni radovoljno podala Benečkam, da so se marveč branila do zadnje moči, da so jih Benečani molzli, ter jih vladali ne po Istrijancih, domačinih, marveč po Benečanih, tujcih, ki so jih zamenarjali, in da se je polatinčenje zabranilo le po kmetih, katere so iz dežele klicali. O Trstu knjiga še posebno pravi, da se je zmerom in zmerom branil beneškega gospostva in se je leta 1382. raji podal avstrijskim vojvodam, le da ni prišel pod beneški jarem. Tedeschi pravi, da je bilo to najpametneje, kar je moglo storiti to mesto, ki je mislilo na svojo prihodnost. Po vsem tem bi človek mislil, da Tržičanom bi tudi zdaj ne smelo nič družega mar biti, ko okleniti se s svojimi slovenskimi sosedi dalje v pobrežji. Kaj še! Zdaj pa pride na dan „irredentovski“ pes s svojo taco. Tedeschi piše namreč (str. 81), da je cesar Karol V. po razdelitvi habsburških dedinskih dežel svojemu bratu Ferdinandu dal Štajarsko, Koroško, Kranjsko in vojvodino Avstrijsko ter prebrisanega duhá hotel si pridržati Gradiško, Trst, Reko in grofijo Istro s tem namenom, da bi iz teh napravil si posebno provinco ter združil jo s svojimi laškimi deželami, namreč z Napoljem in Milanom.

„Toda naši bratovski sosedi Kranjci“ — toži Tedeschi — „so pobili slavnemu cesarju jajca v cajni, mislili so namreč iz Kranjske in Istre napraviti enotno celo politično deželo ter si zagotoviti prosto pot do morja, zato so se postavili na boj in niso hoteli Ferdinandu priseči zvestobe, dokler ni svojega brata za božjo voljo prosil, naj mu prepusti tudi deželo takraj Alp (juliških gorá), kar se je res zgodilo“. Tako je pisano tudi v ravno izišli zgodovini Istre, katero je izdal De Franceschi in katero Tedeschi navaja. (Kon. prih.)

V Gorici 21. nov. — Cesaričin god je obhajalo naše veteransko društvo z mašo pri sv. Ignaciji, katere se je udeležilo več ko 200 veteranov v društveni obleki. Bili so pri maši tudi gosp. dvorni svetovavec baron Rechbach, deželni glavar vitez Pajer in mnogo družih odličnikov. Veterani na kmetih obhajajo omenjeni god svoje presvetle pokroviteljice na enak način danes. — Naš župan g. dr. Deperis je poslal svoj diplom častnega društvenika veteranskega društva njega predsedništvu nazaj. Vzrok temu je neki spis, ki ga je priobčilo veteranskega društva predsedništvo v „Eco del Litorale“, spis pojasnujoč neke nevshečne razmere med županstvom in društvom in segajoč do 3. oktobra t. l. nazaj, ko se je blagoslavljala društvena zastava. Danes je prilepljen po uliških oglih cesaričin odgovor na čestitanje veteranskega društva h godu 19. novembra. — Ker sem uže pri cesarici, naj povem, da bode naš prečastiti prvostolni kapitelj prihodnjo soboto obhajal smrtni spomin — za nas Goričane dvakrat „Vélike“ — cesarice Marije Terezije. Ona je namreč s papežem Benediktom XIV. dognala, — po dolgem pogajanji in po velikih težavah srečno dognala odpravo patriarhata oglejskega, ustanovitev naše nadškofije in pa dotičnega kapiteljna, kateri nosi še danes njeno imé („Capitulum Theresianum“). Danes sem videl tisto zlato medaljo, ki je bila izdana v spomin srečne rešitve omenjenih zadev. Na eni strani kaže podobi Marije Terezije in njenega sopruga, na drugi primeren napis. — Še drugo Marijo Terezijo naj omenim. Prišla je v petek zjutraj v Gorico prezimit M. T. grofinja Chambord. Pozneje pride tudi grof. Kraljeva rodovina stanuje, kakor druga leta, v Böckmannovi villi. — Za popraviljanje cer-

kve v Joanic-u (v Lahih) je dala cesarica vdova Marijana 100 gold. — V naši prvostolni cerkvi bodo spet nekaj potrebnega popravljali, stopnjice na kôr i. dr. Stroškov je preudarjenih okoli 1400 gld. — Naši ubogi mrličji še nimajo mirú. Ne le, da jih polagajo v „prehladno“ zemljo, temuč tudi zarad poti do mirodvora se živi za-nje prepirajo. Po magistratnem pogrebem redu namreč je odkazana za faro Vélike cerkve dolga pot okoli Grada; skozi mesto — po Travniku — smejo peljati le kakega odličnega mrličja, kateremu municipij to čast dovoli. Prvi krat (od 1. septembra t. l.) je bila ta izjema dovoljena preteklo sredo rajnki sopruzi dvornega svetovavca in nekdanjega župana dr. Visini-a. Brž drugi dan uže, o priliki nekega družega pogreba, so si pogrebci mislili: Če so peljali uno véeraj skoz mesto, zakaj te ne? Zakrmili so bili uže proti Rastelu in malo je manjkalo, da ni nastal škandal. Zmagali ste ta pot pamet in postavnost; ali slednjič se bode moral menda municipij vendar-le udati občni želji in stari navadi. — Seji deželnega šolskega sveta 17. t. m. je predsedoval namestništveni svetovavec g. Rinaldini. Pa ne, da bi bil odmenjen za novega dvornega svetovavca na mesti gosp. Pozzi-a, ki je odšel te dni v Inomost?! — O priliki čitalnične besede prihodnjo soboto 27. t. m. se bodo pobirali doneski za nesrečne Zagrebčane. (Predsednik naše čitalnice na mesti dr. Tonkli a je zdaj g. Andr. Jeglič.) — Nekaj, kar sem bral danes v „Obzoru“ (od 20. nov.), me sili vsklikniti: „Živio dr. Mrazovič!“ Izdal je namreč vrli župan zagrebški 19. t. m. razglas, v katerem kar naravnost prepoveduje — kletev. Opira se ta njegov ukaz na neko cesarsko postavo od leta 1854. Kazen zažugana tistim, ki bodo kleli, je zapor od 6 ur do 14 dni. Oj, da bi tudi v Gorici, v Trstu in bližnjih laških mestih vstal kak Mrazovič!*) Bogokletstvo je po teh naših krajih uže vnebovpiljoče.

Iz Jelšan na Primorskem 17. nov. — Kakor sem uže zadnjič omenil, dobili smo v Jelšanah nove orgle, katere je po najnovejši sistemi sestavil gospod Ignacij Zupan s sinovi. 7. dne t. m. prišel je to mojstersko delo poskusit gosp. Anton Förster iz Ljubljane, slavnoznani strokovnjak na orglah, Igral je gosp. Förster potem, ko so se orgle blagoslovile, pri veliki sv. maši, katero so služili prečastiti gosp. dekan Val. Pušavac; pridigovali pa so častiti gosp. Anton Notar, lepo razlagaje, kedaj in zakaj da so se vpeljale orgle pri službi božji. V izgled so postavili pevcem in organistom sv. Cecilijo ter priporočali cerkveni svečanosti primerne prave cerkvene pesmi. Poleg tega so omenili, da v veseljih družbah se smejo poštene narodne pesmi popevati, a ogibati se je umazanih, ki so narodu na sramoto in na kvar morali. — Po dovršeni službi božji je gosp. Förster nove orgle očitno pohvalil. Gosp. dekan so povabili mojstre Zupane, gosp. Försterja, pa tudi g. Pippa, nadžupana in več drugih cenjenih oseb na prav okusen obed, pri katerem so se vršile napitnice osobito preč. gosp. dekanu, ki, čeravno uže v visocih letih, so vsi vneti za lepe nove naprave. Pod njimi napravili so se zvonovi, popravila cerkev in sezidal se prekrasni zvonik, ozidal se novi farovž in preskrbele se zdaj lične in dobre orgle. Očitna hvala pa gre tudi vsem faranom, da so v malo letih toliko tisoč forintov vkljub slabim letinam drage volje žrtvovali.

Iz Železnikov 20. nov. J. L. — Sinoči okoli 8. ure videti je bil tu pri nas nenavadni natorni prikazek, namreč o svitu meseca mavrica, ki se je razpenjala čez dolino od severne proti jugo-zapadni strani. Ozračje

bilo je nekako prijetno-toplo, in bliskalo se je kakor o soparnih poletnih večerih. Ljudje menijo, da bomo imeli dolgotrajajočo toplo jesen, česar si pač vsi želimo, ker s tem bi se zima izdatno okrajšala; zlasti pa bi si živinorejci prihranili mnogo krme, ako bi še kaj časa tako toplo ostalo. Pasejo namreč še vedno goveda in drobnico po prostem, in trava po travnikih in senošetih je tolika, da bi živina imela do Božiča dovolj pašezunaj. Da bi pač hoteli tudi železninski obrtniji nastopiti kaj bolj prijazni dnevi! Le-ta se nahaja namreč tu pri nas v najnemilejših razmerah in je le dvojno mogoče: ali se mora cena železju sploh povzdigniti; ali pa mora vse zastati. Kaj pa potem? Vzemimo si pogum, naslednje spregovoriti: Ako se bo za gorenjsko stran res osnovala nova obrtnijska šola,*) bi visoki vladi naš kraj pač v živo priporočili. Kake nove zidarije in stavbe bi se dale tu veliko ceneje izpeljati, kakor kje drugej, ker je vsakovrstni material prav lahko in cenó dobiti; poleg tega je vodne moči dovolj na razpolaganje. Tudi stanovanj za učence bi ne manjkalo. Naj bi pač ta misel padla na plodno zemljo, in obrodila zlati sad boljše prihodnosti za mladino našega kraja in cele njegove okolice!

Iz Selške doline 14. nov. (*Letina; cestne zadeve.*) Letošnje leto se pri nas med srednje-dobra leta šteje, dasiravno tukaj ni posebno ugoden kraj za žito. Pšenica, rž, ječmen in oves so se dobro obnesli, proso tudi, turšica in fižol sta slabša kot lansko leto, ajda je komaj seme povrnila, sena in otave je tudi malo. Hvaležni smo kmetijski družbi za ruski lan, ki se je večidel dobro obnesel**); od mernika semena je izrastlo nekemu kmetu 130 funtov lepega prediva in pa dva mernika semena, nekemu drugemu, ki mu je slabeje gnojil in ga bolj na glinasto zemljo sejal, je pa izrastlo le 45 funtov slabega prediva in 1 mernik slabega semena od mernika posejanega. Nekdaj so pri nas kmetje največ denarja za platno dobili; res, da današnje dni za kupčijo ne nese kaj lanú sejati, ker se domače platno zavoljo fabrik in bombaža skoraj prodati ne more, vendar je za domačo obleko zmirom boljše od kotenine. Nekaj lanú je zato vsakemu kmetu potrebno pridelati. Želeti je tudi, da bi sl. kmetijska družba, ako je mogoče, to obrtnijo kaj povzdigniti pomagala, bodi-si s podukom ali pa dejansko; mnogo ljudi je nekđaj pozimi imelo zaslužek, če prav majhen, a sedaj nimajo kaj dela. — Poleg družih neprijetnosti nam tudi okrajna cesta mnogo sitnosti in tudi stroškov prizadeva, ker je le na zemljiščni in hišni davek razdeljena tako, da pride en seženj ceste na goldinar davka. Kupci in obrtniki nimajo ž njo nobenih stroškov, fužinarji pa prav malo, akoravno jo ti vsi najbolj rabijo in le njim dobiček donaša. Res, da so dobre ceste tudi kmetu koristne, pa naša okrajna cesta se tako izvozi, da se mora vsako leto dvakrat posipati in popravljati. Nekateri posestniki so čez 3 ure oddaljeni od ceste, težavno jim je tedaj jo v dobrem stanu imeti; nekateri jo v najem dajo, kar pa mnogo stane — za manj ko 30 krajc. od sežnja je nihče ne posuje. Kako velik davek je to, ker je ima navadno vsaki kmet od 30 do 60 sežnjev in še več! Pa tudi se primeri, da najemnik slabo ali ne posuje o pravem času in se cesta po dražbi družemu oddá; kako je potem posestnik oškodovan, to vsak lahko vé; tudi zasip se težko dobí, še celó proti primernemu plačilu. Jaz vem za nekega gospoda v naši dolini, ki ima veliko kupčijo z železom in lesom, več žag in fužine;

*) Obrtnijska šola na Gorenjskem je dosihmal še zelo megljena stvar; naj bi se kmalu razjasnila!

***) Hvala za poročilo.

*) Tudi za Kranjsko bi ga želeli.

Vred.

Vred.

a vendar ne pusti na svojem prudu šute jemati, dasi ravno je brez vse škode in on skoraj največ ceste stare. Prav zeló bi želeli, da bi se nam ta „neimenovani“ davek če ne preložil, vsaj polajšal tako, da bi bila cesta bolj pravično razdeljena; to se nam od cestnega odbora nekoliko obeta. Vsaj smo kmetje uže z drugimi davščinami preobloženi. — Prav bi tudi bilo, da bi se cesta čez Podbrd na Tominsko brž ko mogoče dodelala, ker je v vseh zadevah važna. Prav bi tudi bilo, da bi se ta cesta med deželne ceste vrstila, da bi po mitnici tisti, ki vozi po nji, jo tudi posipal. — Tudi pri nas se je čutil potres 9. dne t. m. ob pol 8. uri zjutraj.

Nace Semen, kmet.

Iz Butoraja, okraja Črnomaljskega. — Pri volitvi občinskega starešinstva 31. dne u. m. so bili izvoljeni: za župana Janez Penešič iz Lahina, — za svetovalca pa Peter Klobučar iz Šipka in Matej Kuzma iz Zorenc.

Iz Mokronoga 21. nov. — Pri volitvi župana 18. dne t. m. bil je izvoljen za župana gosp. France Penca, usnjar in posestnik, za svetovalce pa gospodje Janez Šašelj, gostilnar, Janez Povše, usnjar, in pa Anton Keržičnik — vsi od konca do kraja vrli narodnjaki. Mislimo, da je s tem za vselej nemčurstvu v našem trgu konec! Na čast izvoljenim streljalo se je na dan volitve na bližnji Žalostni gori na znamenje vesele dogodbe. Živili narodni volilci!

Iz Ljubljane. — Po šestmesečnih počitnicah prične državni zbor na Dunaji zopet svoje delovanje. Obraz, ki ga bode imela zbornica poslancev, bode precej drugačen memo prve sesije. Večina avtonomistične (naše) stranke se je po novih volitvah pomnožila in se v svoji notranji zvezi okrepčala, — stranka liberalcev pa se je zrahljala in tako razcepila, da je celó svoje ime premenila; ne zove se več „ustavoverska“, ampak „nemško-narodna“. Minister Taaffe ima zdaj krepkejšo stranko na svoji strani in ne bo mu treba „nad strankami“ ali „med strankami“ stati, kakor je stal dozdej, vsaj je lastnost pravega parlamentarizma ta, da ima le dve stranki, katerih ena je za, druga proti vladi. Da bode v prihodnje v zbornici poslancev huje vršelo, kakor o prvem zborovanji, to je gotovo, kajti Avstrija zahteva, da se pomiri po besedah prestolnega govora. Ni nam pa treba, našim gospodom poslancem na drobno razkladati, za česa se jim bode treba potegniti v prihodnjem zboru; živeli so pol leta med narodom našim in zvedeli in slišali vse, za kar se imajo potegniti v političnem, narodnem in gospodarskem oziru. Mirno smo čakali in ministerstva dozdej ne nadlegovali, da ne bi mu nasproti silovitim ustavovercem težili stanja njegovega, al zdaj, ko je svet v velikih shodih in skupščinah celó v glavnem mestu monarhije avstrijske videl in slišal, da ustavoverci niso družega ko kričači, ki nimajo nikjer naslombe razen svoje klike, zdaj je nujna potreba, da ministerstvo postane ministerstvo prava, kakor je avtonomistična stranka stranka prava.

— V zadnji seji družbe kmetijske so bili za ude izvoljeni: gospod baron Henrik Gagern, grajščak v Mokricah, gosp. Hugo Steindl, grajščinski oskrbnik v Jablah, gosp. Anton Reich, grajščinski oskrbnik v sv. Križu, in c. k. profesor Emil Ziakovski v Ljubljani.

— (*Kmetijska družba*) je danes imela občni zbor. Udeležilo se ga je 49 udov. Za podpredsednika je bil izvoljen gosp. Jož. Seunig, grajščak na Bokalcih, za odbornike pa gospodje: Brus Andrej, Lasnik Peter, dr. Poklukar, Franc Souvan stareji, Franc Vičel, pl. dr. Maks Wurzbach, dr. Kozler, Venc. Goll in Karol Neklovski. — Za revizorja družbinih računov pa sta bila izvoljena gosp. Ferdo Sou-

v an, trgovec, in gosp. Karol Žagar, kontrolor deželne blagajnice.

Po dovršeni volitvi navedenih gospodov upravnikov je zbor predsednik baron Wurzbach v imenu centralnega odbora nasvetoval, naj zbor acclamando voli Nj. eksclencijo grofa Julija Falkenhayna, c. kr. ministra kmetijstva, in pa c. k. deželnega predsednika gosp. Andreja Winklerja za častna uda družbi kmetijski. Zbor vstavši enoglasno pritrudi lepo motiviranemu predsednikovemu predlogu z glasnimi „živila“-klici. — Za dopisovalna uda tudi per acclamationem sta bila izvoljena gosp. dr. Ceh, ud ces. natoroznanske družbe v Peterburgu, in pa gospod Dumek, popotni učitelj kmetijstva in vrednik „Hospod. Novin“ v Pragi.

— (*Od predsedstva Matice slovenske.* [Konec.]) Drugi društveniki zopet pravijo, da so to ali uno leto svojo letnino odrajtali, in isto trdijo nekateri poverjeniki, da so od svojih društvenikov letnino pobrali in Matični blagajnici poslali, a da vendar se nahajajo za ravno tisto leto v opominjevalnem listu in izkazu zaostankov kot dolžniki. — Na take ugovore omenimo, da se pri pošiljanji letnine mnogokrat odločno ne pové leto, za katero se donesek pošlje. V takih slučajih se je letnina na dolg prejšnjih let vpisavala, kajti mislilo se je, da stari dolg mora najprej poravnati biti. Z letom 1879. začeni se pa vsak donesek vpisuje za tisto leto, za katero je denar poslan. Od tod izvira razlika med Matično knjigo plačnikov in med zapisniki dotičnih društvenikov in poverjenikov.

Zgodi se pa večkrat, da društveniki ne dobó knjig tisto leto, za katero so se izdale, ampak še le v drugem letu. Nekateri potem trdijo, da so to leto uže svojo letnino odrajtali, — al tako se o času motijo, za katerega so plačali. Precejšnjo pomoto o vplačevanji letnine je naredilo tudi to, da po sklepu občnega zbora leta 1875. se tudi Matično leto končuje s koncem meseca decembra, a ne, kakor poprej, s koncem junija meseca, ko je Matično leto po pričetku Matice se štelo od julija do konca junija družega leta.

Pomote izvirajo pa tudi od tod, če se društveniki iz enega kraja v drug kraj preselijo in se to o pravem času ali celó ne naznani. Dotičnemu društveniku potem zaostajajo knjige, on pa tudi zaostaja s svojo letnino.

Likvidacija ima namen, kakor rečeno, vse razlike poravnati in vse v zaželeni red spraviti, toraj naj dotični gospodje društveniki in poverjeniki blagovolijo, odbor v tem radovoljno podpirati, in naj niso nevoljni, če jih pojasnila prosimo.

Naj h koncu še omenimo, da nam več gospodov ustanovnikov ali dosmrtnih udov na poslano opominjevalne liste ni še odgovorilo in toraj ne vemo, pri čem da smo, ali namreč jih je volja doplačati obljubljeni donesek ali ne. Prosimo toraj kmalu odgovora.

— Predstava poslovenjene vesele igre „Banditje“, katero je dramatično društvo priredilo v nedeljo zvečer v deželnem gledališči na korist ubogi šolski mladini za zimsko obleko, je privabila toliko občinstva, da je bilo gledališče razen nekaterih lož čez in čez polno, tudi gosp. deželni predsednik z rodovino je počastil predstavo s svojo nazočnostjo. Igra se je večidel dobro, v nekaterih nalogah prav dobro vršila. Kakor slišimo, ostane čistega dohodka za milodarni namen okoli 100 gold. Lepa podpora!

— (*41 različnih šolskih stipendij*) je v včerajšnjem listu „Laib. Zeitg.“ razpisanih z dostavkom, da imajo prošnjiki svoje prošnje po dotičnem šolskem vodstvu c. kr. deželni vladi vložiti do 15. dne decembra.

— Iz Zagreba, kjer še zmerom mali potresi prebivalce strašijo, nam je došlo od dveh odličnih strani

poročilo, kako drago jim je bratovsko sočutje, ki ga o njihovi nesreči Slovenci razodevamo. V velikih nadlogah tolažijo se zaupljivo, „da jih stari Bog hrvatski ne bode zapustil.“ Zato ne obupajo, nadejajo se, da pretrpijo hudi ta udarec. „Slovenska plemena so — tako nam piše odlični mož — so kakor vrba. Klestijo jo in režejo, a zopet nove mladike poganja.“

— „Novicam“ zmerom zvesti prijatelj in duševni podpornik velečastiti gosp. Davorin Trstenjak, ko nam je poslal članek v današnjem listu natisneni, nam ves vesele volje piše, da se „Kres“ nadeja dovolj pisateljev pa tudi potrebnih naročnikov; on sam je tudi uže „Kresu“ nasekal obilo drv; ako Bog dá in znanstvo slovensko, se bode „Kres“ žaril od Triglava do Balkana. — Čestitamo!

— Meteorologi dunajski prerokujejo kmalu nastop mrzlih dni.

— (*Vabilo k besedi ljubljanske čitalnice*) v nedeljo dne 28. novembra. Program besedi: 1. Hajdrih — „Hrcogovska“, možki zbor. 2. „Pozdrav“. Govor gospé Franje Ravniharjeve. 3. Verdi — „Velika arija Elvire iz opere „Ernani“, poje gospica pl. Endler. 4. Eisenhut — „Tebe zlato ja milujem“, osmospev. 5. a) Miroslav Vilhar — „Žalost“, poje gospica pl. Endler; b) Brahms — „Ogerski plesi“, četveroročna igra na glasoviru, igra gospica pl. Endler in gosp. * * *. 6. Nedved — „Domovina“, možki zbor. 7. „V spanji“. Veseloigra v 1 dejanji. Spisal Julij Rosen, poslovenil Josip Nolli. — Začetek točno ob 7½ uri. — Odbor mora opomniti, da vstop je vsled društvenih pravil dovoljen edino le udom. K tej besedi vabi uljudno čitalnični odbor.

V prijetno dolžnost si štejem javno izrekatí srčno zahvalo velečastitemu pevskeemu zboru narodne naše čitalnice in pa velečenjenemu društvu našega „Sokola“ za včerajšnjo prekrasno serenado k današnjemu mojemu imen-danu.

V Ljubljani 24. novembra 1880.

Dr. Jan. Bleiweis.

— (*Pobirki iz časnikov.*) Pretres „Wochenblattovih“ laži o subvenciji za živinozdravsko ljubljansko šolo v poslednjem našem listu je tako občutljivo zadel onega pisarja, da v štev. 142 skuša oprati svojo sramoto. A potrjuje se pa le zopet o njem, da če „dvakrat zine, se trikrat zlaže.“ Laž je namreč, da tajnik družbe kmetijske ima nadzorovati (inspiciren) družbeni vrt. Pisar se potuhne, kakor da ne bi bil vedel, da družbeni vrt od nekdanj ima svoje administratorje, zdaj celó dva in pa njunega pomočnika. — Ker je lažnjivca strast tako oslepila, da je v poročilu odborovem od leta 1878. iskal to, kar so „Novice“ navajale o letu 1879., ne moremo mu družega svetovati, nego to, naj gre kmalu k dr. Jenkotu, da mu slepoto operira. — Lažnjivo revše tudi nič ne vé, kako se je po odhodu dr. Strupija, tudi učitelja v tej šoli, predavanje 12 naukov menjalo in zakaj sta zdaj poleg učitelja podkovstva le dva učitelja. — Če pisar, ki hoče svet v „Laib. Wochenbl.“ slepariti, naposled na pomoč kliče Stritarjev „geharnisches Sonnett Nr. XLI.“, mora se misliti, da od dr. Bleiweisa razen tega, da zraven vodstva in učiteljstva na živinozdravski šoli „inspicira“ družbeni vrt, pisar „Wochenblattov“ morebiti še to zahteva, da dr. Bleiweis „inspicira“ tudi muzeum namesti gosp. Dežmana, ki za to vsako leto 800 gold. vleče iz deželnega zaklada ali, da z „Wochenblattom“ govorimo, „aus dem Säckel der Steuerzahler“. V obče „Wochenblattovim“ hudobnim lažem ne gré druga beseda kakor Greuterjev „pfui“!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — 30. dne t. m., tedaj prihodnji torek, se zopet začne državni zbor na Dunaji. V obravnavo pride načrt postave, po kateri se ima prodaja žganja na drobno uravnati in z davkom obložiti. Naj bi se šnopsarija — prava kuga današnjega časa — kolikor moči zatrla!

— Večina autonomistov (naše stranke) se je po novih volitvah v gornji Avstriji za 3, in v Bukovini tudi za 3 poslance pomnožila namesti prejšnjih ustavovercev, tedaj je autonomistom dorastla večina 12 poslancev.

— Delegaciji ste dovršili svoje zborovanje: avstrijska delegacija 12. dne t. m., ogerska pa 13. dne. Dovolili ste, da ministerstvo za skupne potrebščine v prihodnjem letu sme potrositi 112 milijonov in 531.369 gold., tedaj le 946.068 gold. manj, kakor je ministerstvo zahtevalo. Po odbitih dohodkih od colnine itd. bo konečno treba pokriti 106 milijonov in 596.533 gold. Po ustanovljeni razmeri 70:30 mora Avstrija skrbeti, da po davkih nabere 70 milijonov in 610.573 gold., Oggerska pa 31 milijonov 975.960 gold. Skupni stroški pa bodo prihodnje leto 7 milijonov in 799.537 gold. več znašali kakor letos. — Obravnave so se mirno rešile in nič tega se ni zgodilo, česar so „ustavoverni“ zagrizenci želeli, namreč to, da bi se sedanjemu ministertvu prav veliko tega odbilo, kar je zahtevalo.

— „Avstrijska deželna banka“, o kateri se pričakuje, da nas reši Rothschildove, dozdej vsemogočne finančne sužnosti, se je ustanovila. 12. dne t. m. je upravni svet, v katerem je tudi baron Gödel-Lannoy, imel svojo prvo sejo, v kateri je bil za predsednika izvoljen grof Wodzicki, deželni glavar gališki, za podpredsednika vitez Avgust Skene, glavni svetnik avstrijsko-ogerske banke, za glavnega direktorja pa S. Hahn, trgovski direktor južne železnice. Predsednika in podpredsednika mora cesar potrditi, al gotovo je neki, da ju potrdi.

— Za c. k. deželnega predsednika na Koroškem je imenovan c. k. dvorni svetnik Schmidt-Zabierow.

Nemčija. — Kakor nekdanj katoliške duhovnike, so jeli zdaj na Pruskem jude preganjati. Reč je prišla po interpelaciji celó v državni zbor, a odgovor ministra Stolberga v imenu Bismarka je bil tak, da prijateljev judov ne more nič kaj razveseliti, ker kaže, da se država ne misli potegniti za jude. Nek poslanec je celó rekel, da to vprašanje ne gre v državno zbornico poslancev, marveč naj ga reši ljudstvo samo, ki najbolje vé, zakaj se boji in brani judov. Toraj tudi na Nemškem za jude ni obljubljen dežela.

Darovi za nesrečne Zagrebčane.

Dr. Jan. Bleiweis 10 gold., — dr. J. Poklukar 10 gold., — gosp. Franjo Souvan stareji 10 gold., — gosp. Luka Robič 5 gold., — gosp. Andrej Brus 2 gold., — gosp. Anton Blagnè, grajščinski oskrbnik v Rakovniku 2 gold., — gosp. Jan. Murnik 6 gold. — Gospoda trgovca Franjo in Ferdo Souvan 100 kocev.

Žitna cena

v Ljubljani 20. novembra 1880.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 59 kr. — banaška 10 gold. 75 kr. — turšice 6 gold. 40 kr. — soršice 8 gold. 50 kr. — rži 6 gold. 66 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 87 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsa 3 gold. 5 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.